ادامه از صفحه اول

این آمریکای دیگری است

اینک دولت روحانی ناگزیر است با تعریف تازه‌ای از جهانی‌شدن روبه‌رو شود؛ تعریفی که در قالب‌های گذشته نمی‌گنجد.

ترامپ نه در پی جهانی‌سازی از بالا و نه پایین است. او تلاش می‌کند استراتژی نویی را تعریف کند. به گفته مارک پمپئو: «رئیس‌جمهور سعی می‌کند نظم جهان لیبرال را از نو تنظیم کند، نه اینکه آن را برهم بزند. ترامپ می‌خواهد متحدان را وادار به اصلاحاتی کند که دربردارنده منافع آمریکاست». از سوی دیگر دستیار وزیر خارجه آمریکا، وس میشل، بر این باور است که می‌توان شیوه ترامپ را «نوآوری استراتژیک» خواند. او با حل اختلافات با متحدان مثل تجارت رودررو می‌خواهد موجب رقابت استراتژیک با چین و روسیه شود.

ترامپ به‌خوبی می‌داند زمان برداشت از اتوریته آمریکا فرار رسیده است. اگر از اتوریته‌ای نتوان برداشت کرد که دیگر اتوریته نیست؛ سگ پوشالی است. او می‌خواهد کاشت و داشت رؤسای جمهوری سابق را برداشت کند. ترامپ با این استراتژی نو، اتوریته واقعی یا پوشالی‌بودن آمریکا را برملا خواهد کرد. شواهد نشان می‌دهد او بر این اتوریته باور دارد، ازاین‌رو رویکردش به دنیا فئودالی است و طبیعی است در این نوع نگاه، منافع حداکثری آمریکا را دنبال کند. همین نگاه است که دنیا را تنش‌آلود کرده و وضعیت ایران نیز از این قاعده مستثنا نیست. از این منظر، وضعیت امور در ایران بحرانی نیست، وضعیت ایران مانند دیگر متحدان و دشمنان آمریکا تنش‌آلود است. دو ویژگی بارز بحران که درهم تنیده شده، لاینحل و غیرمنتظره‌بودن است. مشکلات دولت روحانی نه لاینحل و نه غیرمنتظره است. در ایران اغلب مناسبات دولت و ملت دچار تنش شده است. تنش نشانگر تضاد در منافع مشترک است. «استراتژی نو» ترامپ این تنش‌ها را افزایش داده است. رئیس‌جمهور آمریکا علنی به کشورهایی که مناسباتی نزدیک، دوستانه و خصمانه با او دارند، اعلام جنگ تجاری داده است. جنگ تجاری با رویکردی فئودالی با تکیه بر اتوریته‌ای که اگر وجود دارد همین حالا باید به کار بیاید. این اتوریته برخی کشورهای ضعیف را به تمکین واداشته و کشورهای قوی مانند چین را به مقابله‌به‌مثل برانگیخته است. دولت روحانی به‌سرعت باید جایگاه خود را در جهان نه با استعاره‌های قبلی که با ایده‌های تازه تبیین کند. از این منظر، نزدیکی سیاسی و نه اقتصادی ایران به اروپا قابل فهم است. معلوم نیست در این رویکرد فئودالی، اروپا تا چه میزان به حیثیت سیاسی خود پایبند و وفادار خواهد ماند. تجلی کنونی حفظ این حیثیت، حمایت از برجام است؛ اما وضعیت کنونی جهان چندان هم به ضرر ایران نیست. این اعلام جنگ تجاری با دنیا خاصه اروپا این فرصت را به کشورها می‌دهد که دنبال متحدان تازه بگردند. اگر ترامپ به این استراتژی پایبند باشد به احتمال زیاد جابه‌جایی زیادی بین کشورهای رخ خواهد داد و چه‌بسا دوست‌های دیروز دشمنان امروز و دشمنان دیروز دوستان امروز شوند. این یعنی تغییر مناسبات سیاسی و اقتصادی و چه‌بسا اعتمادبه‌نفس ترامپ از همین‌جا ناشی می‌شود که گفته ایران با پای خود به میز مذاکره خواهد آمد. اینها سویه‌های نه‌چندان تاریک روابط بین‌الملل است و سویه تاریک، آن است که این تغییر مناسبات اقتصادی، مناسبات سیاسی را تحریک‌پذیر کند و جنگ تجاری به نظریه وضع طبیعی هابز منجر شود؛ جنگ تجاری همه علیه همه. دولت روحانی ناگریز است صحنه این جنگ تجاری را با جدیت دنبال کند و تصویری واقعی از آن به مردم ارائه دهد، گیرم برخی نیروهای داخلی ایران چندان اعتنایی به آن نکنند. تصویرهای واقعی از وضعیت امور، ما را به استراتژی‌های قابل قبول هدایت خواهد کرد. بزرگ‌ترین خطر در تصمیم‌گیری این دوران، تغییر وضعیت‌های استراتژیک به ایدئولوژیک است.

راهکار یا راه‌چاه‌های احمدی‌نژادی؟

در این حالت مصلح خیراندیش ما توصیه می‌کند که به او مواد مخدر آن هم با دوز بالا بدهند تا آرام‌وقرار گرفته و حتی دچار نشاط شود. او البته به همین بسنده نمی‌کند. بر طرح حیات‌ستیز «باغ‌شهر» باز هم پس از پنج سال از ترک پاستور تأکید می‌کند. طرحی که به مردم وعده داد برای همه هزار متر باغ‌شهر و یک رأس گاو خواهد داد. آیا او با این وعده تخیلی، شعور مخاطبان را نادیده نمی‌گیرد؟ او در بدو نشستن بر کرسی اجرائی کشور دستور تغییر کاربری جنگل‌های لاکان استان گیلان را داد و از جنگل ابر شاهرود، جاده به ناکجاآباد طبیعت آسیب‌پذیر کشید. در سال ۱۳۸۵ در سفر به مشهد از محدودیت‌های نظام حراست از محیط زیست در راه توسعه‌های کذایی خود گلایه کرد تا ثابت کند از صاحب‌منصبانی است که به نام توسعه، تیغ تخریب بر گلوی نازک حیات می‌کشد. او پس از پنج سال از «بگم‌بگم»های خاکستری‌رنگش و در بازار آشفته اقتصادی موجود و در سایه تهدیدهای صاحب‌قدرتان جهانی این بار به جای پاکت‌های پول و حواله‌های یخچال در «سفرهای استانی»، دست در کیسه نسل‌های آینده کرده و پیشنهاد هبه جنگل‌ها به مردم را داده است.

ادامه در صفحه ۱۵

تأمین آب شرب ۳ شهر استان بوشهر با بحران مواجه شد

جدال بر سر حقابه‌ها در جنوب

عکس: فارس

لیلا مرگن: یک نفر از روستاییان ساکن در حوزه پاسگاه انتظامی «کمارج» در جریان اقدام نیروی انتظامی برای جمع‌آوری پمپ‌های غیرمجاز رودخانه شاپور، در روز پنجشنبه کشته شد. این رودخانه علاوه بر تأمین آب مورد نیاز کشاورزان کازرون، آب شرب سه شهر استان بوشهر یعنی دشتستان، دالکی و برازجان را هم تأمین می‌کند. در یک سال گذشته با ورود پمپ‌های غیرمجاز به این رودخانه، تأمین آب شرب مردم این شهرها با مشکل مواجه شده است. به همین دلیل بنا بر گفته میثم جعفرزاده، مدیر کل دفتر مدیریت بحران و پدافند غیرعامل وزارت نیرو، تانکرهای سیار به این سه شهر، در ۲۴ ساعت آینده اعزام خواهند شد. کاهش میزان بارش‌ها و ایجاد محدودیت جدی در منابع آب، شرایط را برای مدیریت این منابع روز به روز دشوارتر می‌کند. عدم تأمین حقابه‌های عرفی و قانونی کشاورزان و تداوم خشک‌سالی‌ها، با افزایش میزان نارضایتی در مردمی که معیشت آنها به مخاطره افتاده، تأمین آب شرب را هم با مشکلات جدی و عدیده مواجه کرده است. درگیری‌های روز پنجشنبه کازرون که یک کشته در میان کشاورزان کازرونی بر جای گذاشت، حاصل بی‌نظمی و شلختگی در برنامه‌ریزی برای منابع آب است. کشاورزانی که بعد از شکست هیدرولوژیکی سال ۷۶ به دلیل کاهش میزان بارش‌ها، معیشتشان با مخاطره جدی مواجه شده است، تاب فشارهای جدیدتر را ندارند. مسئولان شغل جایگزین به آنها معرفی نمی‌کنند. وزارت جهاد کشاورزی برای شرایط جدید الگوی کشت و برنامه خاصی ندارد و گروهی روی دست کشور مانده‌اند که چون پیشه کشاورزی دارند و حرفه دیگری بلد نیستند، نه راه پس دارند و نه راه پیش. زمین‌های بدون آب کشاورزان به اراضی لم‌یزرع تبدیل شده و نارضایتی از شرایط، روزبه‌روز در قشر روستایی در حال تقویت‌شدن است. آن‌طور که ایرنا به نقل از سرهنگ محمد عبادی‌نژاد، فرمانده نیروی انتظامی شهرستان کازرون گزارش کرده، روز پنجشنبه مأموران پاسگاه انتظامی «کمارج» برای اجرای حکم قضائی مبنی بر جمع‌آوری پمپ‌های غیرمجاز آب به یکی از روستاهای واقع در حوزه این پاسگاه مراجعه می‌کنند اما در زمان اجرای حکم، با مقاومت روستاییان مواجه می‌شوند. در گزارش ایرنا ذکر شده که روستاییان با سنگ‌پرانی مانع اجرای حکم جمع‌آوری پمپ‌های آب می‌شوند و مأموران نیروی انتظامی برای متفرق‌کردن آنها اقدام به تیراندازی با سلاح ساچمه‌زنی می‌کنند. در این میان گلوله به یکی از روستاییان برخورد می‌کند و مصدوم بعد از انتقال به بیمارستان جان می‌سپارد. برخی مأموران نیروی انتظامی نیز از ناحیه سر و چشم دچار آسیب‌دیدگی می‌شوند.

خطر برای تأمین آب شرب بیش از ۱۲۰ هزار نفر

میثم جعفرزاده، مدیر کل دفتر مدیریت بحران و پدافند غیرعامل وزارت نیرو در گفت‌وگو با «شرق» عنوان می‌کند: رودخانه شاپور که از چشمه ساسان سرچشمه می‌گیرد، بعد از گذشتن از کازرون، وارد استان بوشهر شده و بخشی از آب شرب شهرستان دشتستان، برازجان و دالکی را تأمین می‌کند. ۱۲۰ هزار نفر در برازجان، هفت هزار نفر در دالکی و ۱۱ هزار نفر در وحدتیه (مرکز شهرستان دشتستان) ساکن هستند. او ادامه می‌دهد: هرساله به دلیل خشک‌سالی، دبی آب رودخانه تغییر می‌کند. در کازرون از آب رودخانه برای کشاورزی و در بوشهر برای تأمین نیازهای شرب استفاده می‌شود اما برای اینکه نیازهای شرب استان بوشهر تأمین شود، باید آب رودخانه با دبی حدود ۴۰۰ لیتر در ثانیه وارد استان بوشهر شود. به گفته جعفرزاده در یک سال گذشته، کشاورزان کازرونی با استفاده از پمپ‌های غیرمجاز، آب رودخانه را برداشت می‌کنند تا جایی که این روزها دبی رودخانه در زمان ورود به بوشهر، به ۱۹۰ لیتر در ثانیه کاهش یافته است. آن‌طور که او می‌گوید: در یک سال گذشته ۶۰ تا ۷۰ پمپ غیرمجاز توسط کشاورزان کازرونی روی رودخانه شاپور مستقر شده در حالی که پیش از این، چنین حجم برداشت آبی در منطقه رخ نمی‌داده است. کشاورزان صرفا از طریق گذاشتن سنگ، ۲۰ تا ۴۰ لیتر بر ثانیه از آب رودخانه را به صورت غیرمجاز برای مصارف باغات منحرف می‌کردند اما پمپ‌های غیرمجاز به‌شدت برداشت آب از رودخانه را افزایش داده است. مدیر کل دفتر مدیریت بحران و پدافند غیرعامل وزارت نیرو با اشاره به ورود استانداری فارس و استانداری بوشهر به مسئله برداشت غیرمجاز از آب رودخانه شاپور، تأمین نیاز آب شرب مردم را یکی از اولویت‌های اصلی وزارت نیرو معرفی می‌کند. به گفته او در حال حاضر دوسوم از آب موردنیاز سه شهر استان بوشهر از طریق رودخانه شاپور و یک‌سوم بقیه، از چاه‌ها و منابع آب زیرزمینی تأمین می‌شود. در نتیجه کاهش آورد رودخانه، آب سیستم لوله‌کشی منازل این سه شهر استان بوشهر قطع نشده اما کیفیت آب شرب آنها کاهش یافته است. به همین دلیل، ۳۵ دستگاه تانکر آبرسانی از استان‌های معین و استان بوشهر تا ۲۴ ساعت آینده به شهرهای برازجان، دالکی و دشتستان ارسال خواهد شد. جعفرزاده از عدم توفیق نیروی انتظامی برای جمع‌آوری پمپ‌های غیرمجاز از رودخانه شاپور خبر می‌دهد و بیان می‌کند: اگر برداشت از رودخانه به همین منوال ادامه یابد، تا یک‌ماه‌ونیم آینده آبرسانی سیار به سه شهر استان بوشهر ادامه می‌یابد.

کنترل برداشت از رودخانه شاپور

اگرچه بر اساس آمارهای وزارت نیرو بخش کشاورزی ۹۲ درصد آب تجدیدشونده کشور را مصرف می‌کند و سهم شرب و صنعت به ظاهر بسیار ناچیز است اما معلوم نیست چرا تنش‌های تأمین آب شرب از محل حقابه کشاورزی در کشور رو به افزایش است. تصمیم‌سازان به‌راحتی بدون اطلاع کشاورزان و در بی‌تفاوتی وزارت جهاد کشاورزی، حقابه کشاورزان را قطع می‌کنند. به همین دلیل کسب درآمد از محل کشاورزی برای مردم هر روز سخت‌تر از دیروز می‌شود. آن‌طور که مسعود زواره کارشناس گروه آب سطحی دفتر تأسیسات توزیع و انتقال آب شرکت مدیریت منابع آب ایران به «شرق» می‌گوید: شرکت مدیریت منابع آب ایران درصد کنترل دقیق‌تر آب انتقالی به بوشهر و تعیین دقیق حقابه‌های مردم کازرون، همچنین کنترل دقیق‌تر برداشت از رودخانه شاپور است. او ادامه می‌دهد: برای تعیین دقیق‌تر میزان بهره‌برداری از چاه‌های آهکی سربالش نیز احتمالا اقداماتی انجام خواهد شد. به گفته زواره کاهش منابع آب منطقه ممکن است باعث کاهش حقابه کشاورزان شود و در دراز مدت بهترین راه تأمین بخشی از آب شرب مردم بوشهر، استفاده از آب‌شیرین‌کن‌ها است. او می‌گوید: تأمین حقابه جزء حقوق مردم به حساب می‌آید. اگرچه بین نیازهای کشاورزی و شرب قاعدتا تأمین آب شرب اولویت دارد و حکمرانی دولت این اجازه را می‌دهد که در شرایط حاد، حقابه کشاورزی برای تأمین آب شرب محدود شود اما در عمل وقتی بخواهیم مردم را از منافع مادی محروم کنیم، قاعدتا مسائل اجتماعی هم پیش می‌آید که باید با همدلی و ازخودگذشتگی از چالش‌های پیش‌رو عبور کنیم.

حجم نقدینگی نسبت به ارزش تولید ۱۱۰ درصد افزایش یافت

۳ قفله‌شدن نقدینگی در بانک‌ها

شرق: کارشناسان اقتصادی مدت‌هاست درباره رشد حجم نقدینگی هشدار می‌دهند و حالا سیاست‌گذاران پولی نیز آن را تأیید می‌کنند و از بروز پیامدهای آن بر دیگر شاخص‌های اقتصادی می‌گویند. اکبر ترکان، مشاور رئیس‌جمهور، در آخرین اظهارات خود علت اصلی التهابات بازار ارز و افزایش نرخ آن در ماه‌های اخیر را افزایش حجم نقدینگی اعلام و اسحاق جهانگیری، معاون‌اول رئیس‌جمهور، نیز این موضوع را تأیید کرده است؛ اما افزایش حجم نقدینگی با چه سازوکاری می‌تواند یک بحران اقتصادی فراگیر ایجاد کند؟ طبق آخرین اعلان بانک مرکزی، حجم نقدینگی در سال ۹۶ با رشد ۲۲درصدی نسبت به سال ۹۵، به هزارو ۵۰۰ هزار میلیارد تومان رسیده است؛ اما این میزان به خودی خود بحران‌آفرین نیست، آنچه خطر نقدینگی برای اقتصاد ایران را جدی کرده، نسبت حجم شبه‌پول به کل نقدینگی است. شبه‌پول که شامل خلق نقدینگی نه از طریق بانک مرکزی به‌عنوان «پول پرقدرت»، بلکه نقدینگی ایجادشده از سوی بانک‌ها از طریق سپرده‌های غیردیداری کوتاه‌مدت و بلندمدت مشمول سود بانکی است، اکنون به رقمی بیش از دو برابر استانداردهای جهانی رسیده است. از کل هزارو ۵۰۰هزارمیلیاردتومانی که در سال ۹۶ حجم نقدینگی را تشکیل داده، هزارو ۳۳۵ هزار میلیارد تومان آن شبه‌پول و تنها ۱۹۴هزار میلیارد تومان آن پول است. بر اساس محاسبات «شرق»، در سال ۹۶ نسبت پول به شبه‌پول ۱۴ درصد و نسبت شبه‌پول به کل حجم نقدینگی حدود ۸۸ درصد بوده است؛ درحالی‌که طبق استانداردهای اقتصادی نظام بانکی در جهان، نسبت شبه‌پول به حجم نقدینگی باید در محدوده ۴۰ تا ۵۰ درصد باشد. کافی است این اعداد را با آمار سال ۹۲ مقایسه کنیم تا متوجه عمق صعودی‌بودن روند نقدینگی شویم. در سال ۹۱، نسبت پول به شبه‌پول حدود ۲۰ درصد و نسبت شبه‌پول به کل حجم نقدینگی حدود ۷۵ درصد بوده است. این آمار و ارقام به گفته وحید شقاقی‌شهری، کارشناس اقتصادی، در دو کانون مرکزی برای اقتصاد ایران بحران‌آفرین خواهد بود؛ اگر حجم نقدینگی با همین روند افزایش بالای ۲۰درصدی تا پایان امسال ادامه پیدا کند، به حدود هزارو ۹۰۰ هزار میلیارد تومان می‌رسد و به معنای این است که سیستم بانکی باید بالغ بر ۴۰ تا ۵۰ هزار میلیارد تومان سود بانکی پرداخت کند که عملا خارج از توان مالی بانک‌هاست و آنها را با حجم چشمگیری از مطالبات مواجه می‌کند؛ وضعیتی که در ورشکستگی مؤسسات مالی و اعتباری تجربه شد. خطر بعدی، نسبت حجم نقدینگی به حجم تولید است؛ میزان تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری در مقایسه با حجم نقدینگی، نشان می‌دهد تولید اسمی اقتصاد ایران در سال گذشته کمتر از نقدینگی بوده و حجم نقدینگی نتوانسته در تولید تأثیرگذار باشد و از نسبت ۴۸درصدی در سال ۹۱ به ۱۵ درصد در سال ۹۶ نزول پیدا کرده است؛ یعنی رشدی بالغ بر ۱۱۰ درصد.

۲ کانون مرکزی بحران نقدینگی

به گزارش «شرق»، بر اساس جدیدترین آمار بانک مرکزی، حجم نقدینگی در سال ۹۶ از هزارو ۵۰۰ هزار میلیارد تومان هم گذشت و رشد ۲۲درصدی را تجربه کرد. طبق این اطلاعات، از این هزارو ۵۰۰ هزار میلیارد تومان نقدینگی، ۹۱۴ هزار میلیارد تومان آن پول و هزارو ۳۳۵ میلیارد تومان آن شبه‌پول بوده که از لحاظ حجمی، نسبت به سال‌های گذشته افزایش چشمگیری داشته است. در هر اقتصادی خلق پول از دو طریق خلق پول از سوی بانک مرکزی به‌عنوان پول پرقدرت و خلق شبه‌پول از سوی نظام بانکی در سپرده‌های غیردیداری کوتاه‌مدت و میان‌مدت انجام می‌شود که سود بانکی به آن تعلق می‌گیرد. به گفته وحید شقاقی‌شهری، همین حجم شبه‌پول و نسبت آن با کل نقدینگی است که اقتصاد ایران را گرفتار کرده و تهدیدی بزرگ در برابر نظام بانکی است. حجم نقدینگی در سال ۹۶، در حالی به هزارو ۵۰۰ هزار میلیاردتومان رسیده که ۸۸ درصد آن را شبه‌پول تشکیل داده؛ درحالی‌که این عدد در سال ۹۱ معادل ۷۵ درصد بوده است، اما در دهه ۹۰ نسبت شبه‌پول به نقدینگی روندی صعودی را پشت سر گذاشته و به ترتیب در سال‌های ۹۲ تا ۹۶ معادل ۸۱.۳، ۸۴.۶، ۸۶.۶، ۸۷ و ۸۸.۳ درصد بوده و به معنای دقیق‌تر، در شش سال اخیر ۱۳ درصد به حجم شبه‌پول افزوده است. وحید شقاقی‌شهری، کارشناس اقتصادی، در گفت‌وگو با «شرق» این اعداد را آینه‌ای از نقطه بحرانی نظام بانکی می‌داند و می‌گوید: نسبت شبه‌پول به حجم نقدینگی در سال ۹۶ نشان می‌دهد نظام بانکی مجبور شده حدود ۳۵ هزار میلیارد تومان سود سپرده پرداخت کند و به عبارت دیگر، ۱۳ درصد سپرده‌گذاران گرایش پیدا کرده‌اند از پول کم کرده و به شبه‌پول بیفزایند. عامل انگیزشی هم سود سپرده‌های بانکی بوده که باعث شده است سپرده‌های دیداری به سپرده‌های غیردیداری کوتاه‌مدت و میان‌مدت تبدیل شود. صحبت این کارشناس اقتصادی به این معناست که هرچقدر میزان نقدینگی در بخش شبه‌پول بیشتر شود؛ یعنی میزان سپرده‌های کوتاه‌مدت و میان‌مدت مشمول سود بانکی بیشتر شده و بنابراین سیستم بانکی سود بیشتری باید پرداخت کند. این موضوع تا این مرحله مشکل‌زا نیست، اما زمانی مانند وضعیت کنونی سیستم بانکی، می‌تواند بحران‌زا باشد که بانک‌ها به دلیل رکود اقتصادی نتوانند از سپرده‌های مردم به شکل مولد و تسهیلات‌بخش تولید استفاده کنند و توان پرداخت سود را از دست بدهند.

ناتوانی بانک‌ها از پرداخت سود

شقاقی‌شهری با درنظرگرفتن کف رشد تجربه‌شده در سال گذشته؛ یعنی ۲۰ درصد، برآورد می‌کند حجم نقدینگی امسال به هزارو ۹۰۰ هزار میلیارد تومان برسد که به معنای پرداخت سود ۴۰ تا ۵۰هزارمیلیاردتومانی از سوی بانک‌هاست و یک پرسش را مطرح می‌کند: «آیا سیستم بانکی ما در آینده توان پرداخت این میزان سود را دارد؟». او توضیح می‌دهد: هیچ‌کجای دنیا به سپرده‌های بانکی سود روزشمار تعلق نمی‌گیرد، اما ما میانگین ۱۵ درصد سود روزشمار را پرداخت می‌کنیم و سپرده‌های بلندمدت نیز مشمول سود حدود ۱۸درصدی می‌شوند. با این وضعیتی هم که نقدینگی پیش می‌رود، ما تا پایان سال باید حدود ۴۰ تا ۵۰ هزار میلیارد تومان سود بانکی پرداخت کنیم. شقاقی‌شهری برای خروج موقت از بحران افزایش نقدینگی یک پیشنهاد مطرح می‌کند؛ سه‌قفله‌کردن نقدینگی. او توضیح می‌دهد اگر ما می‌توانستیم سپرده‌های کوتاه‌مدت و زیر یک سال را به سمت سپرده‌های بلندمدت هدایت کنیم، آن زمان می‌شد امید داشت سیستم بانکی بازگشت هزینه‌ها را از طریق تسهیلات عملی و روانه بخش تولید کند، اما اکنون وقتی تفاوت بین سود سپرده بلندمدت با کوتاه‌مدت تنها حدود سه درصد است، مشخصا سپرده‌گذاران تمایل به سپرده‌های کوتاه‌مدت دارند؛ بنابراین ما باید به‌طور موقت تفاوت نرخ سود سپرده کوتاه‌مدت و بلندمدت را معنی‌دار کنیم تا در بازه کوتاه‌مدت بتوانیم نقدینگی را به‌اصطلاح سه‌قفله کنیم. در غیر این صورت، هر لحظه امکان خروج سپرده‌ها از بانک‌ها و روانه‌شدن آنها به بازار ارز و سفته‌بازی خواهد بود که تبعات سنگینی برای اقتصاد ایران خواهد داشت.

بسته جدید نوبخت

شرق: پس از آنکه رئیس‌جمهور روحانی در جلسه با مدیران اجرائی کشور از مسئولان مختلف خواست برای شرایط سخت آماده شوند و از سازمان‌های برنامه و بودجه و امور اداری و استخدامی خواست با مسئولیت او، برنامه‌های جدیدی برای صرفه‌جویی در هزینه‌ها، ایجاد اشتغال و مقابله با تحریم‌ها ارائه کنند، محمدباقر نوبخت، در نامه‌ای به رئیس‌جمهور «برنامه جامع مقابله با تحریم‌ها» را ارائه کرد.

بسته پیشنهادی نوبخت

در این نامه که به امضای محمدباقر نوبخت، معاون رئیس‌جمهور و رئیس سازمان برنامه و بودجه رسیده، ۱۲ محور مختلف برای مقابله با تحریم‌ها مشخص شده است که بررسی آنها، مهم‌ترین تهدیدهای جاری اقتصاد کشور از نگاه سازمان برنامه و بودجه را روشن می‌کند. «آثار سناریوهای مختلف تحریم و تقسیم کار دستگاه‌های اجرائی برای مقابله با آن» اولین محوری است که طبق این نامه در سازمان برنامه و بودجه مورد بررسی قرار گرفته و راهکارهای اجرائی آن اندیشیده شده است. «محاسبه آثار تحریم بر بودجه عمومی و سناریوهای جبران آن» عنوان دومین بسته اجرائی است که این سازمان تهیه کرده و احتمالا همان است که پیش از این نوبخت درباره آن سخن گفته و خبر داده بود این سازمان چند لایحه بودجه مختلف با سناریوهای متفاوت تهیه کرده که احتمالا محور همگی آنها کاهش هزینه‌های اداره کشور با توجه به کاهش درآمدهای دولت در شرایط کاهش فروش نفت یا قطع کامل درآمد نفتی کشور بوده است. بحران نقدینگی سومین مسئله‌ای است که سازمان برنامه و بودجه سراغ آن رفته و «راهکارهای مهار و مدیریت رشد نقدینگی» را تهیه کرده است. تلاش برای مهار نقدینگی یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های چند ماه اخیر تیم اقتصادی دولت است که البته هنوز به نتیجه مشخصی نرسیده است. «برنامه تأمین مطمئن انرژی در شرایط تحریم» و «برنامه تأمین کالاهای اساسی و موردنیاز مردم» نیز دو بسته اجرائی دیگری هستند که نوبخت در نامه خود به آنها اشاره کرده و مشخصا برای مقابله با تحریم‌های آمریکا در ماه‌های آینده ارائه شده‌اند و احتمالا جنبه پیشگیرانه دارند. «برنامه‌های ویژه حمل‌ونقل دریایی، ریلی و هوایی در تحریم» نیز بسته اجرائی بعدی سازمان برنامه و بودجه است که احتمالا با اولویت کنترل ضربات ناشی از تحریم حمل‌ونقل دریایی و سپس حمل‌ونقل ریلی و هوایی تنظیم شده‌اند. «برنامه‌های صنعت، معدن و تجارت در شرایط تحریم» نیز احتمالا یکی از مهم‌ترین بسته‌های اجرائی است که در این نامه از آن نام برده شده اما دسترسی به جزئیاتش ممکن نیست. «نحوه برنامه واگذاری دارایی‌های مازاد دولت به مردم» نیز دیگر بسته اجرائی دولت در این شرایط ویژه است که احتمالا همبستگی بالایی با بسته مهار نقدینگی دارد. «تسهیل در مشارکت عمومی و خصوصی برای اجرای طرح‌های عمرانی» نیز از آن برنامه‌هایی است که نوبخت مدت‌هاست در سازمان برنامه و بودجه دنبال کرده و احتمالا آن را به موازات با برنامه‌های دیگر دنبال خواهد کرد. «برنامه تأمین معیشت فقرا و کاهش فقر مطلق» بسته اجرائی بعدی سازمان برنامه و بودجه است که بدون‌شک باید یکی از محوری‌ترین بسته‌های اجرائی دولت در دوران تحریم‌ها باشد. «برنامه‌های رونق تولید و اشتغال» هم دیگر بسته اجرائی مطرح‌شده توسط نوبخت است که پیرو تأکید ویژه روحانی بر اشتغال‌زایی در جلسه با مدیران اجرائی کشور ارائه شده است. بسته‌ای که احتمالا در شرایط پیش‌روی کشور امید چندانی به اجرای جدی آن وجود نخواهد داشت. آخرین بسته اجرائی که سازمان برنامه و بودجه در این نامه به آن اشاره کرده «تدوین راهکارهای ویژه مقابله با تحریم‌ها در حوزه IT و ICT» است که قسمتی از آن برای کاهش خطرات پیش‌روی نظام بانکی پس از تحریم‌ها و بخش دیگر برای حفظ پایداری شبکه‌های ارتباطی کشور در شرایط تحریمی انجام خواهد شد.

گزارش روز

استقرار شبکه هوشمند آبیاری در شمال‌غرب کشور

• **شرق:** رؤیای افزایش بهره‌وری آب در بخش کشاورزی با تکمیل شبکه خداآفرین در ایران امکان‌پذیر می‌شود. آن‌طور که امید زارعی‌منش، مدیرکل دفتر فنی و مهندسی حوضه‌های آبریز دریای خزر و دریاچه ارومیه، می‌گوید، شبکه آبیاری و زهکشی خداآفرین به‌تدریج تکمیل می‌شود، اما هوشمندسازی شبکه در فاز نهایی اجرا می‌شود. با هوشمندشدن شبکه آبیاری، بر اساس پیام‌هایی که سنسورهای واقع در مزارع ارسال می‌کنند، آب در این شبکه توزیع خواهد شد. با تکمیل این شبکه، نه‌تنها به دلیل انتقال آب با لوله، تبخیر در مسیر انتقال به صفر می‌رسد، بلکه رؤیای کشاورزی بهره‌ور از منظر آب، در بخش کوچکی از مزارع مستعد کشور محقق می‌شود. رضا اردکانیان، وزیر نیرو، پایان هفته گذشته به استان اردبیل سفر و از مجموع طرح‌های این استان بازدید کرد. طرح‌های اجراشده در این استان، بخش کشاورزی را متحول خواهد کرد. هم‌اکنون شرکت آب منطقه‌ای اردبیل هفت طرح توسعه آب و خاک با عناوین شبکه آبیاری و زهکشی خداآفرین، سد و شبکه آبیاری و زهکشی عمارت، سد و شبکه آبیاری و زهکشی احمدبیگلو، سد تازه کند، سد عنبران و توسعه بهره‌برداری از رودخانه بالهارود را در محدوده استان اردبیل اجرا می‌کند. با اتمام این پروژه‌ها، امکان تنظیم آب ۱۵۲ میلیون مترمکعب در سال فراهم می‌شود و حدود ۴۰ هزار هکتار از زمین‌های کشاورزی استان به شبکه آبیاری و زهکشی تجهیز می‌شوند. برآوردها نشان می‌دهد با بهره‌برداری از این پروژه‌ها، ضمن ایجاد اشتغال حین اجرای این طرح‌ها برای چهار هزار نفر، در دوران بهره‌برداری به‌طور مستقیم برای نزدیک به ۲۰ هزار نفر اشتغال به وجود خواهد آمد و در استان اردبیل از نظر اقتصادی و اجتماعی تحولی ایجاد می‌شود. همچنین از مهاجرت اهالی و خالی از سکنه‌شدن دشت مغان و سایر نقاط دارای طرح جلوگیری خواهد شد.

مدرن‌ترین شبکه آبیاری ایران در اردبیل

آن طور که امید زارعی‌منش، مدیرکل دفتر فنی مهندسی حوضه‌های آبریز دریای خزر و دریاچه ارومیه، به «شرق» می‌گوید، سد تازه کند و شبکه احمدبیگلو که وزیر نیز از آنها بازدید کرد، در هفته دولت افتتاح می‌شوند حجم مخزن. سد تازه کند هفت‌میلیون و ۴۲۰ هزار مترمکعب است. آب ذخیره‌شده در این سد، به‌طور کامل برای مصارف آب شرب شهر تازه کند و روستاهای تابعه و حقابه اراضی پایاب استفاده می‌شود. سد احمدبیگلو نیز با حجم مخزن ۲۷میلیون و ۴۰۰ هزار مترمکعب نیازهای مختلفی را تأمین خواهد کرد. ۱۰میلیون و ۵۰۰ مترمکعب آب ذخیره‌شده در پشت سد برای مصارف کشاورزی، دومیلیون و ۷۵۰ مترمکعب برای تأمین آب شرب شهری و مابقی برای حیات رودخانه مشگین‌چای در نظر گرفته شده است. او شبکه خداآفرین مغان را یکی از مدرن‌ترین پروژه‌های آب‌رسانی کشاورزی اعلام می‌کند که ۳۷هزارو ۵۰۰ هکتار از اراضی استان اردبیل را تحت پوشش قرار خواهد داد. به گفته زارعی‌منش، ۱۰ هکتار از شبکه خداآفرین آماده تحویل به وزارت جهاد کشاورزی است، اما بهره‌برداری از این سطوح بستگی به تکمیل شبکه‌های سه و چهار و فعالیت وزارت جهاد کشاورزی دارد. احتمالا هفته آینده تحویل آزمایشی آب با حضور کارشناسان وزارت جهاد کشاورزی به شبکه‌های سه و چهار در دو هزار هکتار از اراضی ناحیه یک شبکه خداآفرین انجام خواهد شد. او اضافه می‌کند: قرار است شبکه خداآفرین مدرن‌ترین شبکه کشور باشد و بر اساس نیاز آبی مزارع، آب را به صورت هوشمند به مزرعه تحویل دهد. از آنجا که هوشمندشدن شبکه هزینه بالایی دارد، اجرای بخش هوشمندسازی در سال‌های بعد انجام می‌شود و فعلا تکمیل شبکه آبیاری در دستور کار است. مدیرکل دفتر فنی و مهندسی حوضه‌های آبریز دریای خزر و دریاچه ارومیه، انتقال آب با لوله را عاملی می‌داند که سبب می‌شود اتلاف آب تا رسیدن به مزرعه به حداقل برسد؛ زیرا در طول مسیر، تبخیر و نفوذ به صفر می‌رسد. او اضافه می‌کند: با اجرای این طرح، اراضی مرتعی منطقه مغان به کشاورزی تبدیل خواهد شد. کاهش کیفیت آب به دلیل افزایش حجم نیترات یا فلزات سنگین در آب، یکی از چالش‌های مهم ایران در کمتر از ۱۰ سال آینده خواهد بود. بارها کارشناسان دراین‌باره هشدار داده‌اند. طرح فاضلاب شهر نیر که از طرح‌های در دست اجرای استان اردبیل است، از آن دست طرح‌هایی است که کیفیت آب رودخانه نیرچای را بهبود می‌بخشد. تخلیه فاضلاب خام شهر نیر به رودخانه نیرچای و شاخه‌های فرعی منشعب از آن، به علت استفاده از آب رودخانه‌ها در اراضی پایین‌دست و حتی ورود فاضلاب به دریاچه پشت سد یامچی، سلامت آب دو شهر پرجمعیت استان اردبیل را با مخاطره‌ای جدی روبه‌رو می‌کرد. سد یامچی تأمین‌کننده بخش عمده‌ای از آب مورد نیاز شرب شهرهای اردبیل و سرعین است. طرح تصفیه فاضلاب شهر نیر که در حال حاضر ۹۰ درصد پیشرفت فیزیکی دارد و وزیر نیرو در جریان سفرش از آن بازدید کرده است، گام مهمی در ارتقای استانداردهای آب شرب این دو شهر است. قرار است از پساب خروجی تصفیه‌خانه نیر در کشاورزی استفاده شود. با استفاده از این پساب در بخش کشاورزی، قطعا استفاده از منابع آب سطحی و زیرزمینی منطقه هم محدود می‌شود.